

overgedragen. Himmler wist die bevoegdheid bij Thierack in goede, d.w.z. in grijpgrage handen.

'Schutzhäftlinge' '39-'45

Wij hebben tot dusver, wat de oorlogsjaren betreft, uitsluitend geschreven over de beleidsregels die binnen het Duitse justitiële apparaat toegepast zijn. Hoe ontwikkelde zich nu de regeling krachtens welke niet de justitie maar de *Gestapo* bevoegd was, personen naar een concentratiekamp over te brengen, waartoe hun, gelijk eerder weergegeven, een *Schutzhaftbefehl* uitgereikt moest worden? Dat *Schutzhaftbefehl* was steeds afkomstig geweest van het *Reichssicherheitshauptamt*; deze centrale had daartoe dan van een *Staatspolizeistelle* of *Staatspolizeileitstelle* een voorstel ontvangen (een *Schutzhaftantrag*) waarbij steeds het nodige 'bewijsmateriaal' gevoegd was. Toen Duitsland bezette gebieden ging besturen waar *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* benoemd werden, moesten dezen dezelfde administratieve weg volgen. Die procedure werd spoedig vereenvoudigd. Op 16 mei '40 (Nederland was zojuist bezet) bepaalde Heydrich dat voorstellen tot het opleggen van *Schutzhaft* voortaan per telex ingediend konden worden, het 'bewijsmateriaal' mocht daar op volgen. Het gevolg was dat het voorstel veelal goedgekeurd werd zonder dat het *Schutzhaft-Referat* van het *Reichssicherheitshauptamt* de moeite genomen had, zich in het 'bewijsmateriaal' te verdiepen; trouwens, daarvoor kwamen spoedig ook veel te veel voorstellen binnen. In talrijke gevallen bleef het *Reichssicherheitshauptamt* intussen wél het *Schutzhaftbefehl* opstellen dat aan de gevangenen uitgereikt moest worden, maar in augustus '41 bepaalde Heydrich dat dat document hun alleen maar mocht worden getóónd, althans voorzover zij buitenlanders waren: zij mochten het niet behouden (Heydrich vreesde dat, als een gevangene ontsnapte, de vijandelijke propaganda van zulk een stuk gebruik zou gaan maken).¹ Nóg een vereenvoudiging werd aangebracht: in mei '43 gaf Heydrichs opvolger Kaltenbrunner de hogere functionarissen van de *Sicherheitspolizei* het recht, Polen (met uitzondering van de maatschappelijk vooraanstaanden onder hen) uit eigen bevoegdheid *Schutzhaft* op te leggen: de omweg via de Berlijnse centrale kwam dus te vervallen. Daarbij tekenen wij nog aan dat sinds '41 al tienduizenden Russische arbeiders (*Ostarbeiter*) de concentratiekampen binnengevoerd waren zonder dat de *Schutzhaft*-regeling

¹ Talrijke gevangenen moesten pas na aankomst in de concentratiekampen met hun handtekening bekrachtigen dat het *Schutzhaftbefehl* hun getoond was.